

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN PHÁT TRIỂN CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI THEO TIẾP CẬN TRẢI NGHIỆM TẠI THÀNH PHỐ THỦ DẦU MỘT, TỈNH BÌNH DƯƠNG

Nguyễn Thị Ngọc Tâm

Trường Đại học Thủ Dầu Một
Email: tamntn@tdmu.edu.vn

Article history

Received: 05/9/2023

Accepted: 29/9/2023

Published: 20/12/2023

Keywords

Factors affecting, educational program, 5-6 year old children, experience

ABSTRACT

Flexibility and creativity in designing and developing educational programs for 5-6 year old preschool children in accordance with the current context is an important task of a preschool. There are many factors that affect the development of educational programs for 5-6 years old preschool children based on an experiential approach. This article examines the current level of impact of three factors (the child himself, family education, school education) on the development of educational programs for 5-6 year old preschool children according to an experiential approach in some preschools in Thu Dau Mot city. The survey results provide educators with practical insights into the level of impact of factors and the specific content of each factor, so that they can introduce more effective measures to develop educational programs for 5-6 years old preschool children according to the experiential approach in line with local context.

1. Mở đầu

Chương trình giáo dục (CTGD) trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có ý nghĩa quan trọng đối với việc chuẩn bị tâm thế sẵn sàng đi học cũng như tập cho trẻ làm quen với những sinh hoạt gắn liền với hoạt động học tập. Nội dung giáo dục của chương trình được xây dựng và cấu trúc theo các lĩnh vực: phát triển thể chất, phát triển nhận thức, phát triển ngôn ngữ; phát triển tình cảm - xã hội và phát triển thẩm mỹ (Bộ GD-ĐT, 2021). Việc phát triển CTGD trẻ mẫu giáo là một trong những nhiệm vụ quan trọng của trường mầm non. Vì thế, CBQL và giáo viên mầm non (GVMN) cần vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo trong việc thiết kế, phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi phù hợp bối cảnh hiện nay.

Hiệu quả phát triển CTGD theo tiếp cận trải nghiệm (TCTN) ở trường mầm non phụ thuộc vào nhiều yếu tố ảnh hưởng. Việc khảo sát, đánh giá các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả phát triển CTGD nhà trường sẽ giúp nhà trường và GVMN có được phương hướng điều chỉnh CTGD cho phù hợp với thực tiễn.

Bài báo phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN và khảo sát thực trạng ảnh hưởng của 3 yếu tố (bản thân trẻ, giáo dục gia đình, giáo dục nhà trường) đến hiệu quả phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN ở một số trường mầm non tại TP. Thủ Dầu Một. Kết quả khảo sát là kênh thông tin thực tiễn giúp các nhà giáo dục nắm bắt được mức độ ảnh hưởng của các yếu tố và các nội dung cụ thể trong từng yếu tố được khảo sát, từ đó có những biện pháp hiệu quả hơn trong công tác định hướng phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN phù hợp với điều kiện thực tế của địa phương.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Khái niệm về phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm

Vai trò giáo dục không phải là “nhào nặn” ra một đứa trẻ và truyền đạt các tri thức, mà giúp đứa trẻ phát triển những phẩm chất của nó, tự học bằng các hoạt động, bằng cách đối đầu với thực tế để rút ra kinh nghiệm cho mình (Kolb, 2014). Học bằng kinh nghiệm cũng có nghĩa là trẻ em có thể phạm sai lầm trong quá trình học tập. GV cần cung cấp một môi trường hỗ trợ cho trẻ trải nghiệm, thực hành, “thử và sai” và cho phép trẻ học hỏi từ những sai lầm trong quá trình thử nghiệm (Wurdinger, 2005). Việc “học qua kinh nghiệm” xảy ra khi cá nhân tham gia trải nghiệm nhìn nhận, đánh giá, xác định lại nội dung hữu ích, hay quan trọng cần nhớ và sử dụng để thực hiện các hoạt động khác tương tự (Hoàng Thị Phương và cộng sự, 2018). Từ đó, TCTN cho trẻ mầm non được hiểu là phương thức sử dụng các hoạt động giáo dục, trong đó GVMN thiết kế, tổ chức, hướng dẫn các hoạt động để trẻ được tiếp xúc, tương tác trực tiếp, giúp trẻ tích lũy kiến thức, kỹ năng, thái độ và biến thành kinh nghiệm của cá nhân trẻ.

“Phát triển chương trình” được hiểu là quá trình lên kế hoạch và thực thi chương trình cho một lớp học/môn học cụ thể do GV đảm nhận; phát triển chương trình là sự điều chỉnh, bổ sung, thay đổi chương trình học chương trình hoạt động của người học/của trẻ dựa trên kết quả quan sát, đánh giá người học/đánh giá trẻ trong các hoạt động; phát triển chương trình là một quá trình liên tục phát triển và hoàn thiện chương trình GD-ĐT hoà quyện trong quá trình giáo dục nói chung, quá trình chăm sóc giáo dục trẻ nói riêng, để làm cho chương trình trở nên có ý nghĩa hơn, có hiệu quả hơn đối với sự phát triển nhân cách của người học/ của trẻ nhỏ (Nguyễn Thị Thu Hiền, 2012).

Từ cách hiểu về phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi và cách TCTN, trong phạm vi bài báo này, tác giả cho rằng: Phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN là một quá trình liên tục điều chỉnh, bổ sung, cập nhật, làm mới toàn bộ hoặc một số thành tố của CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, bảo đảm khả năng phát triển và ổn định tương đối của chương trình đã có, làm cho việc triển khai chương trình theo mục tiêu giáo dục đặt ra đạt được hiệu quả tốt nhất, phù hợp với đặc điểm và nhu cầu phát triển của xã hội, cá nhân trẻ được tham gia, tiếp xúc trực tiếp với các sự vật, hiện tượng và các hoạt động thực tiễn khác nhau của môi trường xung quanh (Nguyễn Thị Ngọc Tâm, 2023). Vì vậy, khảo sát đánh giá các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN, giúp GVMN có được phương hướng điều chỉnh CTGD cho phù hợp với thực tiễn và vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo với điều kiện thực tế của địa phương, trường lớp, cá nhân trẻ, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục.

2.2. Mục tiêu và nội dung phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm

2.2.1. Mục tiêu của chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm

Mục tiêu của CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN là nâng cao chất lượng trẻ theo định hướng phát triển năng lực. Phát triển các kết quả đạt được ở trẻ theo CTGD do Bộ GD-ĐT ban hành, tập trung vào xây dựng và tổ chức thực hiện các hoạt động giáo dục, trong đó trẻ được trải nghiệm các nhiệm vụ học tập phức tạp, có sự kết hợp giữa lí thuyết và thực hành nhằm tạo ra một sản phẩm cụ thể; Nhiệm vụ học tập được trẻ thực hiện với tính tự lực cao trong quá trình trải nghiệm hoạt động, từ việc xác định mục đích, lập kế hoạch đến việc thực hiện trải nghiệm, kiểm tra, điều chỉnh, đánh giá quá trình và kết quả thực hiện (Nguyễn Thị Ngọc Tâm, 2023).

2.2.2. Nội dung phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm

Tiếp cận CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm trong mối quan hệ với CTGD tích hợp theo chủ đề (Hoàng Thị Phương, 2016; Hoàng Thị Phương và cộng sự, 2018), chúng tôi cho rằng không phải tất cả các nội dung của CTGD đều thực hiện được dưới dạng các hoạt động giáo dục theo hướng trải nghiệm mà GV cần căn cứ vào mục tiêu giáo dục, kết quả mong đợi và điều kiện thực tiễn để xây dựng CTGD theo chủ đề kết hợp với CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm.

Nội dung trải nghiệm được xây dựng và tổ chức cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi được gắn vào CTGD mầm non hiện hành theo mục tiêu giáo dục nhằm phát triển hài hòa về các mặt thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, tình cảm kĩ, năng xã hội và thẩm mỹ (Bộ GD-ĐT, 2021; Nguyễn Thị Ngọc Tâm, 2023).

Xây dựng và tổ chức các nội dung giáo dục trẻ theo TCTN gắn với chủ đề và thực tiễn những gì diễn ra xung quanh trẻ hàng ngày, cần dựa trên nhu cầu hứng thú của trẻ. Xuất phát từ nhu cầu, kinh nghiệm, khả năng và hứng thú của trẻ, GV cần đánh giá mức độ phát triển hiện tại của trẻ, của khối, lớp cụ thể để xác định các mục tiêu, nội dung và cách thức thực hiện chương trình khối, lớp, hướng tới kết quả đầu ra theo hướng tiếp cận năng lực. Số lượng các hoạt động trải nghiệm tổ chức cho trẻ trong năm học phải dựa trên tính kế thừa, giữ trạng thái ổn định của chương trình hiện hành.

Mặt khác, nội dung CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN còn phải được xây dựng dựa trên chế độ sinh hoạt hàng ngày của trẻ ở từng độ tuổi, sự phân bổ thời gian và các hoạt động trong ngày một cách hợp lí ở các cơ sở giáo dục mầm non nhằm đáp ứng nhu cầu về tâm - sinh lí của trẻ và nội dung giáo dục thông qua các hoạt động thể hiện ở các lĩnh vực phát triển (thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, thẩm mỹ, tình cảm - kĩ năng xã hội); hoạt động chơi ngoài trời; hoạt động chơi ở các góc; vệ sinh, ăn trưa, ngủ; hoạt động theo ý thích...

Phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi dựa trên nguyên tắc “lấy trẻ làm trung tâm” thể hiện vai trò của GVMN là người tạo cơ hội, hỗ trợ và hướng dẫn quá trình học của trẻ, tránh áp đặt trẻ; tạo cơ hội cho trẻ tham gia vào việc lập kế hoạch (hỏi ý kiến trẻ, gợi ý cho trẻ đề xuất và khởi xướng các hoạt động); tạo cơ hội cho trẻ tích cực học hỏi qua vui chơi và các trải nghiệm của chính mình; chương trình cần có độ “mở” và linh hoạt để GVMN có thể thay đổi tùy vào diễn tiến của các hoạt động, hứng thú và khả năng của trẻ; thể hiện sự liên kết giữa những gì trẻ đã, đang và sẽ học, cách tiếp cận tích hợp trong xây dựng nội dung chương trình; sử dụng nhiều phương pháp dạy học tích cực, chú trọng hoạt động theo nhóm nhỏ và cá nhân, tổ chức các hoạt động không chỉ trong lớp học mà còn vượt ra ngoài phạm vi lớp học (hoạt động ngoài trời, tham quan...).

2.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm

2.3.1. Yếu tố bản thân trẻ

- *Khả năng ngôn ngữ, giao tiếp của trẻ.* Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có nhu cầu giao tiếp với bạn cùng tuổi nhằm cải thiện hợp tác trong công việc và phối hợp các hành động với bạn để đạt mục đích. Hoạt động vui chơi của trẻ phức tạp hơn, đòi hỏi trẻ phải thống nhất với bạn và vạch ra kế hoạch hoạt động của bản thân. Ngôn ngữ được xem là công cụ chính trong việc giao tiếp của trẻ. Trẻ 5-6 tuổi đã có đủ vốn từ cơ bản để sử dụng trong cuộc sống hàng ngày.

- *Khả năng hứng thú của trẻ* sẽ thúc đẩy trẻ tham gia tích cực vào hoạt động, lĩnh hội tri thức mới, tò mò khám phá thế giới xung quanh. Hứng thú của trẻ thể hiện trước hết ở sự tập trung chú ý cao độ, sự say mê đối với thế giới của mình (Mai Nguyệt Nga, 2012).

- *Tính tự lập của trẻ.* Sự tự lập trong hoạt động giúp trẻ chủ động tìm kiếm và lĩnh hội tri thức để nâng cao khả năng hành động, nhận thức của mình. Tính tự lập thể hiện ở khả năng hoạt động độc lập, sự say sưa và kiên trì, sự nỗ lực của ý chí để có những “ý tưởng” độc đáo và đó chính là mầm mống sáng tạo của trẻ trong các hoạt động.

- *Hành động ý chí và tính cách của trẻ.* Những nét ý chí của tính cách sẽ quy định sự sẵn sàng trong hành vi của trẻ và ảnh hưởng đến quá trình học tập trải nghiệm. Thông thường những trẻ mạnh dạn, tự tin thường tích cực tham gia các hoạt động, thực hiện các nhiệm vụ mà GV hướng dẫn, cởi mở chia sẻ kinh nghiệm hay suy nghĩ của bản thân, từ đó sẽ hình thành ở trẻ năng lực và phẩm chất thông qua hoạt động trải nghiệm. Ngược lại, những trẻ rụt rè thường thụ động trong thực hiện các nhiệm vụ, không dám đưa ra ý kiến của bản thân sẽ gặp khó khăn trong việc trao đổi, chia sẻ với các bạn và GV về các kinh nghiệm mà trẻ có được sau khi trải nghiệm.

- *Năng lực nhận thức của trẻ.* Khả năng nhận thức của trẻ giai đoạn này mang tính trực tiếp, cụ thể. Trẻ chỉ hiểu và nắm rõ đối tượng, những mối liên hệ mang tính trực quan, những hình ảnh trực quan của mọi sự vật hiện tượng khi được trải nghiệm trên thực tế (Mai Nguyệt Nga, 2012). Trẻ thường có xu hướng đi tìm những phương thức hoạt động năng động trong khả năng của mình - vấn đề là cần phát hiện những khuynh hướng đang bộc lộ nhất tại một thời điểm cụ thể và tìm ra phương pháp khơi dậy và điều khiển sự phát triển nhận thức mang tính giáo dục đích thực (Khasawneh et al., 2014).

Như vậy, mỗi đứa trẻ có sự khác biệt về năng lực nhận thức, khả năng hứng thú, sự tò mò, ham hiểu biết cũng như các nét tính cách. Chính vì vậy, việc hiểu và nắm rõ đặc điểm cá nhân trẻ có vai trò quan trọng trong quá trình xác định nội dung, phương pháp, hình thức và thiết kế CTGD đáp ứng được sự khác nhau cũng như các nhu cầu riêng của từng trẻ.

2.3.2. Yếu tố giáo dục nhà trường

- *Điều kiện cơ sở vật chất phục vụ hoạt động* là một trong các yếu tố có ảnh hưởng không nhỏ đến phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN. Nếu cơ sở vật chất nhà trường đầy đủ từ phòng học, phòng chức năng, khu vực ngoài trời đảm bảo đúng tiêu chuẩn quy định, các trang thiết bị dạy học, đầy đủ và đảm bảo chất lượng; có đồ dùng, đồ chơi trong và ngoài trời phong phú, đa dạng... sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho GVMN thực hiện đổi mới phương pháp, phát triển CTGD theo TCTN - đây cũng là một trong những tác nhân kích thích trẻ tương tác, tích cực hoạt động và nhận thức bằng cách vận dụng những kinh nghiệm sẵn, hình thành các kinh nghiệm mới sau khi chia sẻ, trao đổi với các bạn và cô giáo.

- *Nhận thức và năng lực phát triển CTGD theo hướng trải nghiệm của CBQL và GVMN.* GVMN nhận thức đúng và đủ về phát triển CTGD theo TCTN cho trẻ sẽ thực hiện tốt, quản lý tốt các hoạt động phát triển chương trình như: rà soát nội dung, lập kế hoạch giáo dục mới theo từng lĩnh vực phát triển gắn với các chủ đề, lựa chọn các dự án nhằm phát triển năng lực sáng tạo, chủ động của trẻ; đề xuất áp dụng các hình thức tổ chức, phương pháp dạy học mới và kiểm tra, đánh giá đúng năng lực của trẻ, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục của nhà trường, đáp ứng kì vọng của xã hội và địa phương về mục tiêu giáo dục. Hơn nữa, năng lực đội ngũ GVMN về phát triển CTGD theo TCTN cho trẻ tác động trực tiếp đến kết quả quản lý phát triển CTGD trẻ 5-6 tuổi theo TCTN của hiệu trưởng. Nếu GV có năng lực trong thiết kế và tổ chức CTGD cho trẻ theo TCTN thì việc thực hiện quản lý các hoạt động phát triển CTGD mầm non sẽ trở nên thuận lợi và đạt kết quả cao.

- *CTGD mầm non hiện hành và các tài liệu hướng dẫn về phát triển CTGD theo TCTN.* Thông thường, các hoạt động được tổ chức trong trường mầm non bị chi phối bởi mục tiêu của CTGD. Sử dụng hoạt động trải nghiệm để tích hợp mục tiêu giáo dục mầm non cũng là yêu cầu bức thiết để hướng đến phát triển năng lực của trẻ (Hoàng Thị Phương, 2016). CTGD mầm non hiện hành mang tính chất là chương trình khung, được xây dựng theo quan điểm giáo dục tích hợp, lấy trẻ làm trung tâm, đảm bảo nguyên tắc “đồng tâm phát triển”, tạo điều kiện cho mỗi trẻ được hoạt động tích cực, đáp ứng nhu cầu và hứng thú của trẻ trong quá trình chăm sóc, giáo dục. Khi tổ chức thực hiện,

từng địa phương, từng trường sẽ xác định nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục... phù hợp với điều kiện thực tế của địa phương, trường lớp và nhu cầu khác nhau của từng trẻ (Trần Thị Ngọc Trâm và cộng sự, 2017). Ngoài ra, để phát triển CTGD cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN, GVMN rất cần tài liệu hướng dẫn phát triển CTGD, tổ chức hoạt động giáo dục theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi một cách chi tiết, thống nhất và đồng bộ, giúp GVMN và nhà trường thuận lợi trong xây dựng kế hoạch, hướng dẫn thực hiện và đánh giá kết quả hoạt động.

- Sự phối hợp giữa nhà trường, GV với cha mẹ trẻ là yếu tố có vai trò quan trọng để nâng cao chất lượng chăm sóc, giáo dục trẻ cũng như thúc đẩy sự đóng góp của cha mẹ trong phát triển CTGD phù hợp với chế độ sinh hoạt, đặc điểm phát triển tâm, sinh lý của trẻ, phù hợp với đặc điểm phát triển KT-XH và văn hóa của địa phương. Vì vậy, GVMN và nhà trường cần lắng nghe ý kiến của cha mẹ trẻ, chủ động xây dựng mối quan hệ tốt với phụ huynh để thống nhất với phụ huynh về nội quy, các hình thức và biện pháp phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc chăm sóc, giáo dục trẻ, làm cơ sở cho việc phát triển CTGD cho trẻ mầm non.

2.3.3. Yếu tố giáo dục gia đình

- Môi trường giáo dục và điều kiện, hoàn cảnh sống của trẻ. Các thành viên trong gia đình là những người hiểu trẻ nhất vì là người chăm sóc và gần gũi trẻ. Cha mẹ là những người mong đợi sự phát triển của con mình nhất và luôn kiên trì phối hợp với nhà trường giáo dục trẻ, hỗ trợ quá trình hình thành năng lực và phẩm chất cho trẻ. Như vậy, gia đình là môi trường có vai trò quan trọng và ý nghĩa rất lớn trong việc giáo dục trẻ, là nơi song hành, hỗ trợ nhà trường rèn luyện những kiến thức, kỹ năng và hình thành thái độ cho trẻ.

- Nhận thức và mối quan hệ hợp tác của cha mẹ với GVMN về nội dung, phương pháp, đánh giá trẻ. Hợp tác GV - cha mẹ trẻ bao gồm việc chia sẻ chuyên môn và kiểm soát của cả hai bên nhằm đảm bảo giáo dục tối ưu cho trẻ trên nguyên tắc tôn trọng lẫn nhau. GV và cha mẹ trẻ lắng nghe ý kiến lẫn nhau, cùng xem xét nhu cầu của 3 phía: GV - Trẻ - Cha mẹ trẻ và nhận thức được nhiều cách thức mà cha mẹ có thể cùng chia sẻ, hỗ trợ trường mầm non cho quá trình giáo dục và phát triển của con trẻ (Steh & Kalin, 2011). Sự hợp tác giữa cha mẹ trẻ và GVMN nhằm chia sẻ kinh nghiệm, thống nhất về nội dung, phương pháp giáo dục, tạo điều kiện thuận lợi để trẻ được tự do tìm tòi, khám phá, được tự chủ, tự lực trong các hoạt động, sinh hoạt, giúp trẻ hình thành năng lực và các phẩm chất, làm cho quá trình giáo dục đạt kết quả cao nhất.

- Cách ứng xử của cha mẹ đối với trẻ ảnh hưởng tới sự hình thành nhân cách của trẻ; trên cơ sở lĩnh hội các khuôn mẫu mực và quy tắc hành vi, ở trẻ mẫu giáo hình thành nên thái độ đánh giá với hành vi của bản thân. Cha mẹ quan tâm chăm sóc, giáo dục, định hướng, tôn trọng, gần gũi, có mối quan hệ dân chủ với trẻ thì trẻ sẽ tin tưởng cha mẹ, cố gắng có những thành tích trong hoạt động. Sự động viên, cổ vũ, khuyến khích từ cha mẹ là điều kiện làm phát triển các phẩm chất xã hội tích cực ở trẻ như vui vẻ, yêu đời, mạnh dạn, thẳng thắn, đồng cảm.

2.4. Khảo sát các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm tại một số trường mầm non thành phố Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương

Tác giả tiến hành khảo sát 40 CBQL và GVMN đang trực tiếp giảng dạy tại 4 trường mầm non: Trường Mầm non Đoàn Thị Liên, Trường Mầm non Hoa Phượng, Trường Mầm non Tuổi Ngọc, Trường Mầm non Hoa Mai thuộc TP. Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương và 40 cha mẹ đang có con độ tuổi mẫu giáo 5-6 tuổi. Tiêu chí đánh giá: Tính điểm trung bình (ĐTB), tỉ lệ % yếu tố ảnh hưởng đến phát triển trình giáo trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN. Sử dụng thang đo 3 mức độ (Ít ảnh hưởng; Ảnh hưởng trung bình; Ảnh hưởng nhiều) tương ứng với số điểm là 1, 2, 3. Điểm tối đa của thang đo là 3, tối thiểu là 1; giá trị khoảng cách bằng (Maximum - Minimum) / n = (3-1)/3 = 0.66; tương ứng với khoảng điểm: 1-1.66: Ít ảnh hưởng; 1.67- 2.33: Ảnh hưởng trung bình; Từ 2.34-3: Ảnh hưởng nhiều. Tỉ lệ % được tính trên tổng số câu trả lời và với từng mục của câu trả lời. Ngoài ra, phỏng vấn sâu cũng được thực hiện để bổ sung cho khảo sát định lượng. Thời gian khảo sát: tháng 7/2023. Kết quả khảo sát thu được như sau:

2.4.1. Yếu tố bản thân trẻ

Bảng 1. Yếu tố bản thân trẻ ảnh hưởng đến phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN

STT	Các yếu tố ảnh hưởng	Các mức độ ảnh hưởng (tỉ lệ %)			ĐTB	Thứ bậc
		Ảnh hưởng nhiều	Ảnh hưởng trung bình	Ít ảnh hưởng		
1	Khả năng ngôn ngữ, giao tiếp của trẻ	37,50	400	22,50	2.15	4
2	Khả năng hứng thú của trẻ	97,50	2,50	00	2.98	1
3	Tính tự lập của trẻ	77,50	12,50	100	2.68	3
4	Hành động ý chí và tính cách của trẻ	67,50	200	12,50	2.55	5
5	Năng lực nhận thức của trẻ	850	150	00	2.85	2
ĐTB chung					2.64	

Kết quả khảo sát ở bảng 1 cho thấy mức độ ảnh hưởng các yếu tố năng lực hành động ý chí và tính cách của trẻ được GV đánh giá ở mức ảnh hưởng ở mức nhiều (ĐTB = 2,55). Trong đó, ảnh hưởng lớn nhất là “Khả năng hứng thú của trẻ” (ĐTB = 2,98) với sự đồng ý của 97,5% CBQL, GV. Chính khả năng hứng thú của trẻ của trẻ góp phần giải quyết nhiệm vụ đặt ra trong quá trình hoạt động, điều này, thể hiện rõ bản chất của hoạt động là không ép buộc, áp đặt trẻ. Đây là yếu tố xúc tác góp phần mang lại hiệu quả cho quá trình phát triển CTGD theo hướng trải nghiệm của trẻ. Bên cạnh đó, lần lượt các yếu tố “Năng lực nhận thức” và “Tính tự lập của trẻ” cũng ảnh hưởng không kém (ĐTB = 2,85 và 2,68). “Khả năng ngôn ngữ, giao tiếp của từng trẻ” cũng ảnh hưởng đến việc phát triển CTGD theo TCTN, so với các yếu tố đã phân tích trên thì mức độ ảnh hưởng của yếu tố này là thấp hơn (ĐTB = 2,15), ở mức ảnh hưởng trung bình và có sự chênh lệch giữa tỉ lệ % của các lựa chọn, vì trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có sự phát triển ngôn ngữ ổn định và trẻ giao tiếp mạnh dạn tự tin hơn các độ tuổi trước nên sự ảnh hưởng ít hơn.

Chia sẻ về yếu tố bản thân trẻ, nhiều GV đang trực tiếp giảng dạy ở lớp mẫu giáo 5-6 tuổi cũng nhận thấy rằng: dựa vào nhu cầu, kinh nghiệm, khả năng và hứng thú của trẻ, GV cần đánh giá mức độ phát triển hiện tại của trẻ, của khối, lớp cụ thể (những gì trẻ đã biết, cần biết, có thể biết, có mong muốn biết) để xác định các mục tiêu, nội dung và cách thức thực hiện chương trình và linh hoạt có thể thay đổi tùy vào diễn tiến của các hoạt động, tạo cơ hội cho trẻ tích cực học hỏi qua vui chơi và các trải nghiệm của chính mình. Đặc biệt, một số trẻ bước đầu có ý kiến tham gia vào quá trình phát triển CTGD của lớp, vì vậy GV cần tạo cơ hội cho trẻ tham gia vào việc lập kế hoạch (hỏi ý kiến trẻ, gợi ý cho trẻ đề xuất và khởi xướng các hoạt động).

2.4.2. Yếu tố giáo dục nhà trường

Bảng 2. Đánh giá của CBQL, GV về ảnh hưởng của yếu tố giáo dục nhà trường đến phát triển CTGD cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN

STT	Các yếu tố ảnh hưởng	Các mức độ ảnh hưởng (tỉ lệ %)			ĐTB	Thứ bậc
		Ảnh hưởng nhiều	Ảnh hưởng trung bình	Ít ảnh hưởng		
1	Cơ sở vật chất, đồ dùng đồ chơi, nguyên vật liệu, trang thiết bị hoạt động	87,50	100	2,50	2.85	3
2	Nhận thức của CBQL, GV về phát triển CTGD	82,50	7,50	100	2.73	6
3	CTGD mầm non	800	200	00	2.8	5
4	Năng lực phát triển chương trình của GVMN	1000	00	00	3.00	1
5	Sự phối hợp giữa nhà trường, GV với cha mẹ trẻ	92,50	7,5	00	2.93	2
6	Tài liệu hướng dẫn về phát triển CTGD theo TCTN	850	12,50	2,50	2.83	4
ĐTB chung					2.86	

Kết quả khảo sát ở bảng 2 cho thấy, yếu tố về năng lực phát triển chương trình của GVMN (ĐTB = 3,00) có ảnh hưởng rất lớn đến hiệu quả phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN (100% CBQL, GV đều có cùng nhận định này). Hầu hết các GV trả lời khi phỏng vấn sâu đều cho rằng, trong số các nguyên nhân ảnh hưởng đến chất lượng phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN thì có phần nhiều nguyên nhân xuất phát từ chính bản thân GV như: nhận thức về giáo dục theo TCTN; về nội dung, phương pháp, hình thức, quy trình phát triển CTGD, về xây dựng kế hoạch hoạt động chi tiết, về xây dựng môi trường hoạt động trải nghiệm... nếu GV có khả năng phát triển chương trình tốt, họ có thể tạo ra một chương trình của riêng lớp mình với những điểm khác biệt nổi trội từ các mục tiêu chung của lứa tuổi. Chương trình của lớp thể hiện rõ tính tương thích với khả năng, kinh nghiệm và hứng thú riêng của những đứa trẻ cụ thể trong lớp, phù hợp và có thể phát huy tốt các thế mạnh riêng của GV trong lớp.

“Sự phối hợp giữa nhà trường, GV với cha mẹ trẻ” cũng là yếu tố được đánh giá có ảnh hưởng lớn thứ 2 trong phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN (ĐTB = 2,93), với 92,5% CBQL, GV đồng ý với nhận định này. Yếu tố tài liệu hướng dẫn (ĐTB = 2,83) cũng có mức ảnh hưởng cao. Hiện nay, việc phát triển CTGD theo TCTN chưa thống nhất, chưa có hướng dẫn cụ thể, rõ ràng nên nếu có được tài liệu hướng dẫn chi tiết về nội dung, phương pháp, hình thức, quy trình phát triển CTGD cũng như cách đánh giá trẻ sẽ giúp GV dễ dàng hơn trong quá trình thực hiện. Ngoài ra, cơ sở vật chất, phương tiện tổ chức hoạt động (đồ dùng, đồ chơi, nguyên vật liệu, trang thiết bị hoạt động,...) cũng là một yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến quá trình phát triển CTGD theo TCTN (ĐTB = 2,85). Yếu tố “CTGD mầm non” và “Nhận thức của CBQL, GVMN về phát triển CTGD” cũng được các GVMN đánh giá với mức độ ảnh hưởng cao, có ĐTB là 2,8 và 2,73.

2.4.3. Yếu tố giáo dục gia đình

Kết quả khảo sát ở bảng 3 cho thấy, môi trường giáo dục có ảnh hưởng nhiều đến quá trình đánh giá sự hợp tác giữa trường mầm non với cha mẹ trẻ. Những yếu tố khác cũng ảnh hưởng không nhỏ đến quá trình phát triển CTGD

trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN. Đối với cha mẹ trẻ thì yếu tố ảnh hưởng quan trọng nhất là “Mối quan hệ hợp tác của cha mẹ với GVMN” về nội dung và phương pháp đánh giá với ĐTB = 2.98. Về yếu tố này, CBQL và GVMN cũng nhận thấy đó là một điều cũng quan trọng không kém, được xếp thứ hai sau môi trường giáo dục. CBQL và GVMN cho rằng môi trường giáo dục mới là yếu tố quan trọng nhất (ĐTB = 2.95).

Bảng 3. Đánh giá của CBQL, GVMN và cha mẹ trẻ về ảnh hưởng của yếu tố giáo dục gia đình đến phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN

STT	Các yếu tố ảnh hưởng	ĐTB	
		CBQL - GVMN	Cha mẹ trẻ
1	Nhận thức của cha mẹ về nội dung, phương pháp, đánh giá trẻ	2,63	2,6
2	Điều kiện và hoàn cảnh sống của trẻ	2,33	2,53
3	Môi trường giáo dục	2,95	2,9
4	Mối quan hệ hợp tác của cha mẹ với GVMN	2,88	2,98
5	Cách ứng xử của cha mẹ đối với trẻ	2,8	2,48
ĐTB chung		2.71	

Qua khảo sát, có thể thấy cả 3 yếu tố: bản thân trẻ, giáo dục nhà trường và giáo dục gia đình đều ảnh hưởng nhiều đến quá trình phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN (ĐTB chung lần lượt là 2.64; 2.86; 2.71). Trong đó, ảnh hưởng nhiều nhất là yếu tố “Giáo dục nhà trường”, nhất là vai trò của GVMN trong phát triển CTGD, sự phối hợp giữa GV với cha mẹ trẻ ảnh hưởng trực tiếp đến phát triển CTGD theo TCTN. Đây được xem là yếu tố có tính chủ động trong phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN. Bên cạnh đó, ảnh hưởng của cha mẹ trẻ cũng được xem như một yếu tố quan trọng trong phát triển CTGD nhà trường theo TCTN.

3. Kết luận

Kết quả khảo sát trên giúp các nhà giáo dục nắm bắt được mức độ ảnh hưởng của các yếu tố và các nội dung cụ thể trong từng yếu tố được khảo sát, từ đó có những biện pháp hiệu quả trong công tác định hướng phát triển CTGD trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo TCTN phù hợp với điều kiện thực tế của địa phương. Địa bàn tỉnh Bình Dương, khu vực TP. Thủ Dầu Một với những đặc thù về điều kiện KT-XH, về giáo dục mầm non (nhiều trường vận dụng phương pháp dạy học tiên tiến theo quan điểm “lấy trẻ làm trung tâm” vào CTGD trẻ mầm non như dạy học theo dự án, dạy học tích hợp, STEM, phương pháp Montessori, Reggio Emilia...). Vì vậy, đây cũng là cơ sở thực tiễn để GVMN chủ động, linh hoạt cao trong phát triển CTGD theo TCTN và xây dựng kế hoạch hoạt động theo hướng trải nghiệm.

Tài liệu tham khảo

- Bộ GD-ĐT (2021). *Chương trình giáo dục mầm non* (ban hành kèm theo Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/4/2021 của Bộ GD-ĐT).
- Hoàng Thị Phương (2016). Về việc tích hợp mục tiêu giáo dục trong hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non. *Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 12*, 85-87; 78.
- Hoàng Thị Phương, Lê Thị Bắc Lý, Bùi Thị Lâm, Nguyễn Mạnh Tuấn, Nguyễn Thị Mỹ Dung, Vũ Thanh Vân (2018). *Tổ chức hoạt động theo hướng trải nghiệm cho trẻ ở trường mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- Khasawneh, O. M., Miqdadi, R. M., & Hijazi, A. Y. (2014). Implementing Pragmatism And John Dewey's Educational Philosophy In Jordanian Public Schools. *Journal of International Education Research (JIER)*, 10(1), 37-54. <https://doi.org/10.19030/jier.v10i1.8465>
- Kolb, D. A. (2014). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. FT Press.
- Mai Nguyệt Nga (2012). *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Nguyễn Thị Ngọc Tâm (2023). Đề xuất quy trình phát triển chương trình giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo tiếp cận trải nghiệm. *Tạp chí Giáo dục, 23*(số đặc biệt 7), 205-210.
- Nguyễn Thị Thu Hiền (2012). *Giáo trình phát triển Chương trình giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Steh, B., & Kalin, J. (2011). Building partner cooperation between teachers and parents. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 1(4), 81-101. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0>
- Trần Thị Ngọc Trâm, Lê Thu Hương, Lê Thị Ánh Tuyết (2017). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện Chương trình giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Wurdinger, S. (2005). *Using Experiential Learning in the Classroom: Practical Ideas for All Educators*. <https://www.researchgate.net/publication/234748801>